

РЕЦЕНЗИЯ

от Проф. Д-р Невена Цачева, ДМ,
ръководител катедра „Трудова медицина“
Зам. декан – ФОЗ, МУ София

член на научно жури с решение на Академичния съвет на МУ – Плевен (протокол 12 от 24.02.2014 г.) и заповед на ректора № 420 от 04.03.2014 г. по процедура за защита на дисертационен труд на тема:

“ПРОУЧВАНЕ НА УСЛОВИЯТА, КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ И
ПАРТНЬОРСТВОТО ЗА ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩАТА В
ПЛЕВЕНСКИ РЕГИОН”

разработен от Д-р Стела Людмилова Георгиева

Представеният дисертационен труд от д-р Стела Георгиева, главен асистент в катедра „Социална и превантивна медицина, медицинска статистика, педагогика и психология“ при Факултет „Обществено здраве“, МУ - Плевен на тема: “ПРОУЧВАНЕ НА УСЛОВИЯТА, КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ И ПАРТНЬОРСТВОТО ЗА ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩАТА В ПЛЕВЕНСКИ РЕГИОН” с научен ръководител Проф. Д-р Анжелика Велкова, дмн е в област на висше образование: 7. “Здравеопазване и спорт”, професионално направление: 7.4. “Обществено здраве” по научна специалност 03.01.53 „Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията“.

Значимостта и актуалността на тази разработка са свързани с поредицата здравни реформи през последните 25 години и промените, които съпътстват социално-икономическото развитие на нашето общество и системата на здравеопазване. Смяната на моделите и представите за здраве е насочена към утвърждаване на холистичната концепция, включваща силното влияние върху общественото здраве на социалните, икономическите и политическите условия и факторите на околната вкл. работната и учебната среда. От друга страна малко са проучванията, посветени на комплекса от предизвикателства, които произлизат, както от променената икономическа, така и от интензивната информационна среда на днешното и особено на бъдещите поколения. В този смисъл е и тази тема с конкретно проучване, насочено към промоцията на здравето в училище, условията за нейното провеждане, професионалните компетентности на отговорните за това лица и институции и взаимодействието помежду им за

постигане на по-добро здраве за учениците при реализиране на модела „Училища за здраве“.

Дисертационния труд е с обем от 179 стандартни страници и има следната структура: въведение /3 стр./, литературен обзор /47стр./, цел, задачи и методология на проучването /6 стр./, резултати и обсъждане /77 стр./ изводи и препоръки /4 стр./, книгопис от 186 литературни източника, от които 66 на кирилица и 120 на латиница /9 стр./ и 6 приложения /25 стр./. Научният труд е онагледен с 12 таблици и 69 фигури.

В литературния обзор правилно и целенасочено са разположени следните части: възникване и развитие на концепцията за промоция на здравето, проекти за практическа реализация на тази концепцията, проекта на СЗО „Училище за здраве“ и завършва с основните елементи на промоцията на здравето в училище. Напълно логично дисертантката в аналитичния преглед на достъпната ѝ литература свързва обществената политика с идеята за определящите фактори на повишената заболяемост и смъртност като: нездравословен стил на живот, екологични вредности, биологични фактори и пропуски в дейността на здравната система. Цитира известните определения за промоцията на здравето като: „стратегия, чиято цел е да информира, въздейства и подпомага индивидите и организациите така, че те да поемат повече отговорности и да бъдат по-активни по въпросите, засягащи психичното и физическото им здраве“ с което отново напомня за нуждата от здравно обучение и възпитание в българското училище.

Д-р Георгиева правилно подчертава, че интересът към промоцията на здравето като нов начин на мислене и действие поражда различни разсъждения и дефиниции вкл. и дефинирането и приложението по дейностите за опазване на здравето. В тях с различна степен е застъпено и подчертано значението на индивидуалния и обществения принос, както и на социалната среда за здравето. В литературния обзор прави впечатление информираността на д-р Георгиева и в търсене на историческите корени на промоцията на здравето като напр. определението дадено от главния хирург на САЩ, /1979г./, че промоцията на здравето е и „дейности, които индивидите и обществото могат да прилагат, за да

установят здравословен начин на живот“. Според него хората имат контрол върху своето здравно поведение и ограниченията на средата не са особено важни. Същевременно обръща внимание и на други автори, които твърдят, че хората трябва да бъдат подпомогнати чрез политически, образователни и други мерки в усилията си за позитивна поведенческа промяна и реализиране на здравословен избор. От тези логични и обосновани заключения на дисертантката произтичат и целта, задачите и научният инструментариум на този труд.

Целта е ясно и точно формулирана и заедно със задачите позиционирана по време и място на изследването. Приложени са адекватни методи за събиране и анализ на информацията като са отработени много добре анкетите, посочени в приложенията. Правилно д-р Георгиева в постановъчно - методичната част на комплексно медико-социално проучване обхваща 10 % от функциониращите училища в региона или 12 училища 118 –те в Плевенски регион като времето на проведено е в периода септември 2012 – май 2013 година. Напълно по правилата на едно описателно епидемиологично изследване представителността на извадката е подкрепена чрез включване на училища от различен тип, общини и населени места, разпределени както следва: 4 професионални гимназии, 2 профилирани училища и 6 общообразователни училища, две от които в села.

Получените резултати и тяхното обсъждане включват следните седем раздела: условия и инфраструктура за промоция на здравето в училище, професионални компетентности по промоция на здравето на училищните здравни специалисти, ролята на училищния персонал за промоцията на здравето в училище, участие на учениците и семейството в процеса на здравна промоция, експертна оценка за промоцията на здравето в училище и начините за нейното повишаване, координация на дейностите по промоция на здравето в училище и ролята на партньорството между участниците в този процес и учебна програма по промоция на здравето. По хода на разработката д-р Георгиева целенасочено изследва, както училищната среда с нейните физически, психосоциални и организационни характеристики и търсене на потенциалите вкл. в мнението, отношението и мотивацията на членовете на училищната общност за провеждане на здравнопромотивни дейности. Това допълнително мотивира дисертантката за

разработване на набор от професионални компетентности на училищните здравни специалисти и учителите като основен ресурс за провеждане на промоция на здраве в училище.

Резултатите от дисертационния труд и направените от тях изводи и препоръки са полезни, задълбочени и могат практически да послужат не само на училищата от Плевенския регион, а и за промотиране на редица активности във всички български училища. Подобряване на материално-техническата база в училището и създаване на здравословни и безопасни условия за обучение и трудова дейност на учителите вкл. чрез контролиране спазването на хигиенно - нормативните изисквания са важен елемент за добрата практика на трудовата медицина в училището. Подчертава се необходимостта от такива здравно-промотивни дейности, които предимно да укрепват психичното и социално измерение на здравето и по-доброто възприемане на спомената холистична концепция за здравето. Напълно справедливо към приносните характеристики на този научен труд трябва да се отнесат промоцията на здравето като основна учебна дисциплина в университетското образование на професии, които имат отношение към формиране на здравните знания и поведение на учениците. Същевременно дисертантката доказва, че училищните здравни специалисти имат осъзнатата нужда от подобряване на професионалната си квалификация в тази област и изявяват желание и готовност да се включат в курсове и програми за повишаване на своите професионални компетентности. Това в значителна степен се отнася и за учителите, които подобрявайки професионалните си компетентности в областта на промоция на здравето ще бъдат и промотори на здравето за подрастващите.

Използвайки научния инструментариум д-р Георгиева доказва широкото разпространение на поведенческите рискови фактори като обосновава необходимостта от създаване на училищни програми за ограничаването им и усилия за повишаване на мотивацията за здравословен начин на живот. В тази посока са и препоръките, които дисертантката отправя към Министерството на здравеопазването за инициране на национално проучване за потребностите от кадри и дейности по промоция на здравето, към Министерството на образованието за включване в учебната програма на здравно възпитание, към обучението в университетите за актуализиране на учебните програми по

промоция на здравето във всички медицински специалности с акцент върху усвояването на повече практически умения в тази област, към училищата за създаване на структури по промоция на здравето и за утвърждаването на сътрудничество със семейството и институциите за осъществяване на тези активности за здравословен и работоспособен начин на живот.

По основните и едни от най-важните получени резултати за промоция на здравето в българското училище са направени 3 публикации и 4 участия в научни конференции.

Към предоставения материал нямам сериозни забележки и препоръки.

От приложените документи към защитата става ясно, че д-р Георгиева има 23 години трудов стаж, от които 7 години като ординатор в детско отделение на Общинска болница – гр. Левски и 16 години последователно е асистент, старши асистент и главен асистент в катедра „Социална медицина и здравен мениджмънт”, МУ – Плевен, като е понастоящем и отговорник по учебната дейност в катедрата и е член на Учебно-методичния съвет при ФОЗ Плевен. Има достатъчен брой курсове и специализации, по-важни от които са: Актуални проблеми на медицинската педагогика, 2006г., Методология на научно-изследователската работа, 2007г., Семейна медицина – Австрия, 2009г., Курс за обучители по Глобално здраве в рамките на проект „Равни възможности за здраве: действие за развитие”, 2011г., Курс „Епидемиология, наблюдение и контрол на HPV. Застъпнически и информационни кампании.“, по Европейски проект AURORA, 2013г., Ежегодни езикови курсове, Специализиран английски за медицинска терминология.

Учебната дейност на гл. асистент д-р Георгиева включва провеждане на учебно-практически занятия на български и на английски език със студенти по медицина, бакалаври по управление на здравните грижи, студенти от магистърска програма по здравен мениджмънт и студенти от медицински колеж по Социална медицина, Епидемиология на неинфекциозните болести, Стратегии за промоция на здравето и по Медицинска социология.

Обществено – ползвателната й професионална дейност включва членство в следните научни организации и дружества: Съюз на учените в България, секретар на секцията по медицина към СУБ – Плевен, Българска асоциация по обществено здраве, Европейска асоциация по обществено здраве (ЕУРНА). . Участва и като обучител в семинари по Глобално здраве с персонал от лечебни заведения и студенти. През 2013 г. оказва методична помощ на учебна компания „Junior Healthy Life”, СОУ “Пейо Яворов” – Плевен, при изготвянето на Интерактивен органайзер за здравословен и природосъобразен начин на живот за деца в предучилищна и ранна училищна възраст.

В заключение убедено давам положителна оценка на разработения дисертационен труд на тема “ПРОУЧВАНЕ НА УСЛОВИЯТА, КОМПЕТЕНТНОСТИТЕ И ПАРТНЬОРСТВОТО ЗА ПРОМОЦИЯ НА ЗДРАВЕТО В УЧИЛИЩАТА В ПЛЕВЕНСКИ РЕГИОН” от Д-р Стела Георгиева.

Научният труд е завършен с необходимото качество, обем и приноси, които са резултат и от цялостната й дейност в областта на общественото здраве – квалификации, преподаване и обществена дейност.

Препоръчвам на членовете на уважаемото научно жури да присъдят образователната и научната степен „ДОКТОР” на главен асистент д-р Стела Георгиева от катедра „Социална и превантивна медицина, медицинска статистика, педагогика и психология“ при Факултет „Обществено здраве“, МУ - Плевен .

20 март 2014 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

/Проф. д-р Н. Цачева, дм/